

Oponentský posudek práce Mgr. Georgi Bečeva: „Bulharská lidová hudba v interetnických souvislostech“

Práce „Bulharská lidová hudba v interetnických souvislostech“ představuje zajímavý příspěvek k současnému etnomuzikologickému bádání. Navzdory poměrně obecnému názvu stojí v jejím jádru zkoumání dvou velice konkrétních jevů, na nichž autor ukazuje propojení bulharské kultury s okolními zeměmi a snaží se popsat mechanismy vzájemného ovlivňování v rámci Balkánu. Balkán, jak v samotném úvodu autor píše, je Evropany vnímán jako předstupěň Orientu, se všemi předsudky a stereotypy. Ačkoliv velká část Balkánu patřila spolu s někdejší Československem do socialistického tábora, teprve devadesátá léta přinesla větší vlnu zájmu o hudbu této oblasti a většině publika i nadále splývají kultury jednotlivých zemí do jednoho neurčitě exotického pojmu. Předkládaná práce umožňuje udělat si obrázek, do jaké míry je Balkán prostřednictvím hudebních tradic skutečně propojen.

Úvodní část práce je věnována otázkám spojeným s termínem Balkán a balkanizace i obecným charakteristikám bulharské hudby. Zmíněny jsou i politické souvislosti a vztah tradiční hudební kultury a politického režimu. Samostatnou kapitolu věnuje autor lingvistickým otázkám spojeným s charakteristikou tzv. balkánského jazykového svazu. Jádro práce je rozděleno mezi dvě témata: *nestinarstvo* – tedy tradici kultu spojeného s tancem na žhavých uhlících a také se specifickým hudebním doprovodem – a množinu asymetrických rytmů souhrnně označovaných jako *aksak*. U prvního tématu se autor věnuje mimo jiné otázce, jak se tento obřad stal předmětem sporů mezi bulharskými a řeckými badateli, kteří do výkladu promítali své národní preference. U druhého se snaží postihnout fenomén aksaku neboli „bulharského rytmu“ jako hudebního prvku, který jde napříč balkánskými zeměmi, ovšem v různých regionech se vyskytuje v různých podobách a s různou četností.

U prvního tématu autor pracuje s historickými prameny, literaturou, notovými zápisy i osobními zkušenostmi z míst, kde se *nestinarstvo* praktikuje, druhému tématu dominuje analýza notových zápisů z různých sbírek.

Autor prokazuje velkou znalost pramenů i literatury jak ke konkrétním hudebním jevům, tak k obecným otázkám a rovněž schopnost jejich kritického čtení, což je důležité i vzhledem k tomu, že výzkum lidové hudby ve druhé polovině 20. století se často dostával pod vliv vládnoucí ideologie. Analýza hudebních pramenů ukazuje, že autor umí spojit analytické myšlení se zkušenostmi praktického hudebníka. Velkým kladem práce je též snaha o zapojení

lingvistického hlediska a pozornost upřená na hudební terminologii, na pojmy užívané pro nástroje i hudební jevy. Díky tomu se dozvídáme nejen o tom, jaká hudba je, ale také jak o ní mluví a přemýšlejí ti, kdo ji provozují či poslouchají.

V průběhu textu (především u prvního tématu) bohužel není vždy jasné, kdy autor uvádí výsledky vlastního pozorování a kdy si dělá závěry z jiných pramenů a literatury. Stručně sice v úvodu zmiňuje, které oblasti navštívil, a z textu je osobní zkušenost patrná, bylo by ale dobré uvést přesnější informace k vlastnímu pozorování obřadů – kdy, ve kterých lokalitách a za jakých okolností probíhalo.

Stejně tak by si zasluhovala rozvinutější komentář kapitola „Malý hudební experiment“ a s ní související zvuková příloha práce. Jde o dobrou myšlenku, vztah mezi konstrukcí hudebního nástroje a hudbou, která je na něj hrána, je mezi v současnosti etnomuzikology zkoumán a může vést k zajímavým výsledkům. Tady jde o trochu nevyužitou, spíše jen naznačenou příležitost. Text samozřejmě nabízí další otázky, které se mohou stát výchozími body pro další výzkum, což autor v závěru také sám píše. Lze si představit i další dílčí diskuze např. o tom, proč jsou zápisy panagirských melodií relativně mladé (s. 86-87), do jaké míry je oprávněná skepse vůči možnosti sběru materiálu v současnosti a co znamená „postfolklorní“ situace, specificky v případě Bulharska (s.129-130).

Navzdory výše popsaným připomínkám jde o velice kvalitně zpracovanou a přínosnou práci. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze 22. 5. 2013

Mgr. Matěj Kratochvíl, Ph.D.

Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.